

Toelichting HBO-Monitor 2017

1. Inleiding

De HBO-Monitor is een instrument waarmee hogescholen ieder jaar de arbeidsmarktpositie van hun afgestudeerden kunnen vaststellen en waarmee zij kunnen zien in hoeverre de opleidingen aansluiten op de eisen in de beroepspraktijk. De HBO-Monitor wordt door hogescholen voor een belangrijk deel gebruikt voor systematische en periodieke zelfevaluatie en bij het proces van accreditatie.

In de afgelopen twee decennia heeft de HBO-Monitor zich ontwikkeld tot een gezaghebbend instrument dat ook model heeft gestaan voor de ontwikkeling van vergelijkbare instrumenten in andere onderwijssectoren (bijvoorbeeld de BVE-Monitor). Het unieke van de HBO-Monitor is de brede deelname, 90% van de hogescholen participeren aan het HBO-Monitoronderzoek. Het instrument heeft meerwaarde omdat de verzameling van alumnigegevens op een wetenschappelijk verantwoorde wijze gebeurt en de data onderling vergelijkbaar zijn. Voor de meting van 2017 worden de afgestudeerde Bachelors (en desgewenst ook Associate Degrees en Masters) van het initiële HBO uit het examenjaar 2015-2016 benaderd. Alle HBO-sectoren zijn in de Monitor vertegenwoordigd, waarbij voor de kunstensector een eigen Kunsten-Monitor is ontwikkeld. De HBO-Monitor levert zowel uitkomsten per hogeschool op als representatieve landelijke resultaten.

2. Opzet HBO-Monitor

In de HBO-Monitor kunnen drie onderdelen worden onderscheiden: een landelijke kern, een domeinspecifiek deel en een instellingsspecifiek deel. De *landelijke kern* omvat gegevens over onder andere de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden, generieke vaardigheden en de relatie tussen de opleiding en de arbeidsmarkt. De landelijke kern vormt een integraal onderdeel van de meting die elk najaar plaatsvindt.

Het *domeinspecifieke deel* omvat de domeinspecifieke competenties en eventueel toegespitste vragen over de domeinspecifieke arbeidsmarkt. Voor één opleidingssector is een sectorspecifieke vragenlijst ontwikkeld, namelijk voor het kunstonderwijs. Dit is in overleg met de betreffende sector (de Gebruikersgroep Kunsten-Monitor) gebeurd. In overleg met de Vereniging Hogescholen (die de desbetreffende sectorale adviescolleges consulteert) zijn ook voor de domeinen Applied Science, Built Environment, Engineering, ICT en Law domeinspecifieke competenties integraal opgenomen. Daarnaast zijn voor de opleidingen van het HSAO, domeinspecifieke vragen omtrent het werken in de jeugdzorg opgenomen. Voor de HBO-Monitor 2017 is in overleg met HBO-I (het platform van de ICT opleidingen van Nederlandse hogescholen) het domeinspecifieke deel voor ICT-opleidingen verder uitgebreid.

Het *instellingsspecifieke* deel betreft het deel van de Monitor dat door instellingen zelf kan worden ingevuld. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit onderdeel ligt bij de instellingen zelf.

3. Benaderingsprocedure alumni en responsoptimalisatie

- Afgestudeerden worden in eerste instantie waar mogelijk per e-mail benaderd, waarbij ze onder toevoeging van een unieke inlogcode worden verwezen naar de betreffende website waar ze de vragenlijst kunnen invullen. Daarbij is het mogelijk om de uitnodigingsmail per hogeschool op bepaalde punten te laten variëren zodat bijvoorbeeld het logo van de desbetreffende hogeschool zichtbaar is.
- Afgestudeerden waarvan geen e-mail adres bekend is en degenen die niet op de e-mail aanschrijving hebben gereageerd, ontvangen een brief waarin het betreffende internetadres onder toevoeging van een unieke inlogcode wordt vermeld.
- Bij de eerste schriftelijke herinnering wordt onder de afgestudeerden van de bacheloropleidingen een schriftelijke vragenlijst meegezonden. Hierbij wordt ook de internetoptie in herinnering gebracht; men kan dus kiezen.
- Zo nodig volgt een tweede schriftelijke herinnering.
- Mochten afgestudeerden na deze stappen nog niet hebben gereageerd, dan worden zij telefonisch benaderd met het verzoek alsnog aan het onderzoek mee te werken. Indien zij deelname toezeggen, ontvangen zij direct (opnieuw) een uitnodigingsmail.
- Degenen die telefonisch hebben toegezegd deel te nemen, maar na enige tijd nog niet hebben gerespondeerd, ontvangen nog een laatste herinneringsmail.

Er zijn dus maximaal 6 contactmomenten om de respons zo hoog mogelijk te krijgen.

Overigens kan de respons ook door de hogescholen zelf worden bevorderd indien de hogeschool:

1. het adressenbestand van haar alumni zo goed mogelijk actualiseert. Ter informatie hiervoor wordt in het responsoverzicht dat scholen via de online rapportagetool ontvangen ook het aantal respondenten 'onbestelbaar retour' opgenomen.
2. privé e-mailadressen aanlevert. In het kader van de HBO-Monitor worden de afgestudeerden in eerste instantie via e-mail benaderd. Ervaring leert dat de respons op e-mail benadering een substantieel deel van de totale respons uitmaakt. Sommige hogescholen sturen per e-mail een vooraankondiging naar de afgestudeerden en bellen vervolgens afgestudeerden op waarvan de e-mail onbestelbaar zijn, om zodoende het actuele privé e-mailadres te achterhalen. Ook dit blijkt een zeer gunstig effect op de respons te hebben. E-mailadressen zoals verstrekt door de hogeschool zelf dienen buiten de adressenbestanden te worden gehouden, aangezien ze voor het onderzoek geen toegevoegde waarde hebben.
3. haar studenten bij het afstuderen er op wijst dat hun hogeschool participeert in de HBO-Monitor en hen op het hart drukt om aan de komende HBO-Monitor deel te nemen. Via www.hbomonitor.nl kunt u een voorbeeldfolder downloaden die u aan afstudeerders als informatie kunt uitdelen.
4. vlak voor de dataverzameling via mail, alumni-websites, social media e.d. de alumni nogmaals verzoekt om aan de HBO-Monitor mee te werken. Alumni ontvangen dan niet uit het niets een uitnodiging voor het onderzoek maar zijn er dan al op de hoogte. De vooraankondiging dient door de hogescholen zelf georganiseerd te worden. ROA/DESAN informeert de hogescholen over het moment van de mailverzendingen zodat hogescholen voldoende tijd hebben om de vooraankondiging te organiseren.
5. de respons van haar academies gedurende de dataverzameling in de gaten houdt, en bij achterliggende respons zelf nog herinneringsmails naar de alumni stuurt.

4. Vragenlijsten

4.1.Taal

Aan afgestudeerden wordt de mogelijkheid geboden om via internet de vragenlijst in het Nederlands, in het Engels of in het Duits in te vullen.

4.2. Vragenlijsten 2017

Zowel de reguliere als de deeltijdvragenlijst (Engels en Nederlands) wordt jaarlijks met de Gebruikersgroep HBO-Monitor (zie paragraaf 6.1) geëvalueerd. Binnenkort vindt u op www.hbomonitor.nl de vragenlijst zoals deze in meting 2017 wordt gebruikt.

5. Rapportage onderzoeksresultaten

In de vertrouwelijke instellingsrapportage worden apart voor voltijd- en deeltijdopleidingen de resultaten van de eigen onderwijseenheid afgezet tegen de desbetreffende landelijke uitkomsten. Sinds meting 2011 worden de digitale, vertrouwelijke instellingsrapportages waarin de resultaten van de 'eigen' hogeschool worden afgezet tegen de desbetreffende landelijke uitkomsten, door DESAN Research Solutions op een gebruiksvriendelijke wijze via een portal met wachtwoord aangeboden. De opzet van de online portal en de manier van presentatie van gegevens wordt jaarlijks uitgebreid geëvalueerd met de Gebruikersgroep HBO-Monitor en jaarlijks worden daardoor vernieuwingen gelanceerd. De uitgave van de rapportage aan de instelling vindt begin april plaats, zodat de hogeschool voldoende tijd heeft om zich voor te bereiden op een eventueel bezoek van de auditcommissie in het kader van de accreditatie.

6. Communicatie met en ondersteuning van hogescholen

Om de communicatie met en de ondersteuning van hogescholen te optimaliseren worden door het ROA in het kader van de HBO-Monitor 2017 verschillende initiatieven genomen:

6.1. Gebruikersgroep HBO-Monitor

De Gebruikersgroep HBO-Monitor bestaat uit vertegenwoordigers van hogescholen. De gebruikersgroep komt ten minste tweemaal per jaar bij elkaar om de voortgang van het project te bespreken.

6.2. Website HBO-Monitor

De nieuwe website van de HBO-Monitor (www.hbomonitor.nl) is bedoeld voor iedereen die interesse in de HBO-Monitor heeft en er direct gebruik van maakt. Dit zijn met name medewerkers en docenten van hogescholen, studenten en alumni, onderzoekers, media en beleidsmedewerkers. De website wordt doorlopend geüpdatet met zowel informatie over de huidige stand van zaken inzake de dataverzameling alsook nieuws over onderzoek dat het ROA verricht op basis van de HBO-Monitor.

6.3. Promotiemateriaal

Met behulp van informatieve posters, banners en folders (downloadbaar via de website) hopen we de bekendheid van de HBO-Monitor en het belang van haar resultaten nog verder te vergroten onder medewerkers van hogescholen, alumni en studenten. Aan hogescholen wordt geadviseerd dit promotiemateriaal op hun (alumni)website of sociale media te plaatsen, hetgeen mogelijk een responsverhogend effect kan hebben.

6.4. Gebruikersdag

In samenwerking met de gebruikersgroep zullen we onderzoeken of het wenselijk is om in het voorjaar van 2017 een HBO-Monitor-gebruikersdag te organiseren. Op deze gebruikersdag zullen de uitkomsten van de HBO-Monitor 2017 worden gepresenteerd en zullen we experts (ook van buiten het ROA) op het gebied van aansluiting HBO-Arbeidsmarkt aan het woord laten komen. Indien gewenst, kan de gebruikersdag verder worden uitgebreid met workshops verzorgd door het ROA in samenwerking met DESAN voor gebruikers van de HBO-Monitor.

6.5. ROA on Tour

Het ROA biedt aan hogescholen de mogelijkheid om informatiebijeenkomsten te organiseren ter bevordering

van informatie-uitwisseling tussen de hogescholen en het ROA omtrent de HBO-Monitor. Aan hogescholen wordt daarbij de mogelijkheid geboden voor een 'Round Table' gesprek en/of een lezing over de arbeidsmarkt van afgestudeerden van het hbo en de transitie van school naar arbeidsmarkt.

6.6. Informatiemateriaal

Om de toegankelijkheid van de informatie te vergroten en de naamsbekendheid van de HBO-Monitor bij zowel medewerkers van de hogeschool als de toekomstige afstudeerders te verhogen wordt in samenwerking met de gebruikersgroep informatiemateriaal aan de hogeschool ter beschikking gesteld. Een onderdeel hiervan is het zorgen voor betere documentatie bij het SPSS-databestand dat de hogeschool ontvangt en handleidingen voor het gebruik en interpretatie van resultaten omtrent onder andere competenties, oordelen over de gevolgde opleidingen, en arbeidsmarkt.

6.7. Overzichtelijke factsheets en managementsamenvattingen

Om het gebruik en communicatie inzake de HBO-Monitor-resultaten nog verder te vergroten, wordt er momenteel gewerkt aan een nieuwe vormgeving van onder andere de factsheets en managementsamenvattingen waarin veelvuldig gebruik wordt gemaakt van infographics.

6.8. HBO-Monitor Kerncijfers Online

Vanaf najaar 2009 is de statistische bijlage die naar aanleiding van de HBO-Monitor jaarlijks wordt gepubliceerd ook beschikbaar via een internetapplicatie. Hierbij kan via een zoekmenu alle reguliere informatie uit de HBO-Monitor worden opgeroepen per opleiding, sector of onderwijsniveau. De cijfers worden vanuit twee invalshoeken gepresenteerd: naar indicator, wat vergelijkbaar is met de reguliere statistische bijlage, en naar onderwijsniveau/sector/opleiding. Ten opzichte van de reguliere statistische bijlage biedt de applicatie een aantal belangrijke voordelen:

- Er worden trendcijfers gepresenteerd van de afgelopen vijf meetjaren in plaats van alleen de resultaten van het laatste meetjaar.
- Het is mogelijk om totaaloverzichten per opleiding te genereren, wat bij de reguliere bijlage niet mogelijk is.
- De database bevat ook de beschikbare informatie van alle andere schoolverlaters-/ afgestudeerden onderzoeken die door het ROA worden uitgevoerd zoals de VO- en BVE-Monitor.
- De HBO-Monitor Kerncijfers Online zijn te vinden op:
<http://roastatistics.maastrichtuniversity.nl/SISOnline/Home.aspx>

6.9. Toegang tot ArbeidsmarktInformatieSysteem (AIS)

Sinds meting 2009 ontvangen hogescholen die deelnemen aan de HBO-Monitor toegang tot informatie die beschikbaar is in het AIS-online, de webversie van het ArbeidsmarktInformatiesysteem (AIS) van het ROA. Het AIS bestaat uit drie delen die betrekking hebben op arbeidsmarktinformatie naar respectievelijk bedrijfssector, beroepsgroep en opleidingstype. In deze drie delen wordt arbeidsmarktinformatie gepresenteerd met betrekking tot persoonskenmerken van werkenden, functiekenmerken, substitutiemogelijkheden op de arbeidsmarkt en de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid, en de voor de eerstvolgende periode van vier jaar verwachte arbeidsmarktontwikkelingen. In aanvulling hierop wordt bij de bedrijfssectoren en de beroepsgroepen informatie gegeven over de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening. Bij de opleidingen wordt aanvullende informatie gepresenteerd met betrekking tot de huidige en de toekomstige aansluitingsproblemen op de arbeidsmarkt.

6.10. Informatieve blogs

Via korte informatieve blogs op de HBO-Monitor website, worden hogescholen regelmatig op de hoogte gebracht van belangrijke onderzoeksbevindingen die op basis van HBO-Monitor zijn vastgesteld.

6.11. Uitnodiging via Social Media

Voor HBO-Monitor 2017 zal door DESAN worden onderzocht of aan hogescholen de mogelijkheid geboden kan worden om alumni via social media (Facebook, LinkedIn etc.) uit te nodigen. Hiervoor ontvangen de hogescholen dan een URL die zij verder kunnen verspreiden. Alumni die deze URL gebruiken kunnen dan op een tweetal manieren de vragenlijst oproepen:

- Via de inloggegevens die zij in de e-mail hebben ontvangen
- Via een unieke combinatie van gegevens

6.12. Responsbewaking

Tijdens het veldwerk wordt de respons continu door DESAN gemonitord. Voor HBO-Monitor 2017 ontvangen hogescholen wekelijks een update van de respons. Op basis van de responsontwikkeling kunnen zodoende op korte termijn eventueel aanvullende maatregelen per hogeschool genomen worden.

7. Toekomstige vernieuwingen

7.1. Update vragenlijst HBO-Monitor 2018

Voor HBO-Monitor 2018 staat een update van de HBO-Monitor vragenlijst op de planning. Hiervoor is een specifieke tijdelijke werkgroep in het leven geroepen, bestaande uit contactpersonen van hogescholen, Vereniging Hogescholen en onderzoekers van ROA (Universiteit Maastricht) en DESAN. De tijdelijke werkgroep zal naast de reguliere begeleidingscommissie die twee keer per jaar bijeenkomt, 2 á 3 keer samenkomen met als doel de vragenlijst voor HBO-Monitor 2018 te optimaliseren en na te denken over relevante onderzoeksthema's die met behulp van HBO-Monitor uitgediept kunnen worden.

7.2. Communicatiematrix HBO-Monitor

Vanuit de begeleidingscommissie is voorgesteld een communicatiematrix te ontwikkelen om tot mogelijke acties te kunnen komen die opleidingen of hogescholen zelf centraal kunnen uitzetten om de HBO-monitor meer aandacht te geven en zo bij te dragen aan de responsverhoging. Hiervoor is eveneens een tijdelijke werkgroep in het leven geroepen, bestaande uit contactpersonen van hogescholen, Vereniging Hogescholen en onderzoekers van ROA (Universiteit Maastricht) en DESAN. Deze groep zal net als de tijdelijke onderzoekswerkgroep, 2 á 3 keer per jaar samenkomen.

7.3. Vernieuwing lay-out vragenlijst en Instellingsrapportage

Voor 2018 staat naast een inhoudelijke vernieuwing van de vragenlijst, tevens een vernieuwing van de lay-out van zowel de online vragenlijst als de instellingsrapportage op de planning. Vanuit DESAN wordt de software voor beide producten vernieuwd, waardoor het invullen van de vragenlijst als wel het raadplegen van onderzoeksresultaten nog soepeler zal verlopen dan momenteel het geval is.

8. Marginale tariefsverhoging

Ondanks een aanhoudend grote deelname aan de HBO-Monitor en de daarmee verbonden schaalvoordelen kunnen de tarieven (excl. BTW) voor deelname 2017 jammer genoeg niet constant gehouden worden. Aangezien de afgelopen jaren verschillende kosten nadrukkelijk gestegen zijn (porti, antwoordnummers etc.) zien we ons genoodzaakt de variabele kosten met 0,5% te verhogen.

9. Meerjarenovereenkomst

Ook dit jaar kunnen hogescholen zich desgewenst voor een periode van drie jaar inschrijven. Dit heeft voor de hogeschool aanzienlijke financiële voordelen: gedurende de looptijd van het contract krijgt men 5% korting op alle aangeboden activiteiten. Jaarlijks zal opnieuw worden bekeken of de prijzen moeten worden geïndexeerd.

Bij een driejarig contract zal een eventuele prijsstijging echter nooit meer dan 2,5% per jaar bedragen. Hogescholen die reeds een contract hebben afgesloten, kunnen dat tussentijds verlengen.

10. Planning HBO-Monitor 2017

mei - juni 2017	- Inschrijving HBO-Monitor 2017 - Aanlevering en controle adressenbestanden (incl. e-mailadressen) - Opstellen vragenlijsten / aanvullende vragenblokken
1 juli 2017	- Deadline inschrijving HBO-Monitor 2017 - Deadline aanlevering adressenbestanden (incl. e-mailadressen)
juli - augustus 2017	- Voorbereiding benadering afgestudeerden
september - december 2017	- Benadering van afgestudeerden & verwerking respons
januari - februari 2018	- Opschonen en weging gegevens
begin april 2018	- Uitgave instellingsrapportages
juli 2018	- Uitgave landelijk rapport HBO-Monitor 2017 & statistisch supplement

11. Deelname HBO-Monitor 2017

De hogeschool vult de deelnameverklaring in en stuurt deze vóór 1 juli a.s. per post naar DESAN Research Solutions. Verder dient de hogeschool vóór 1 juli a.s. het aantal te benaderen afgestudeerden digitaal bij DESAN Research Solutions op te geven. De adressenbestanden dienen uiterlijk 1 juli a.s. naar DESAN Research Solutions te worden gestuurd. Hogescholen die nog een lopend contract hebben (d.w.z. hogescholen die in meting 2015 of meting 2016 een 3-jarig contract hebben afgesloten) worden gevraagd het "bevestigingsformulier HBO-Monitor 2017: lopend contract" in te vullen. Indien zij het lopende contract echter wensen open te breken en direct een nieuw 3-jarig contract af willen sluiten, dienen zij de "deelnameverklaring HBO-Monitor 2017: 3-jarig contract" in te vullen. In beide gevallen gelden voor hen de tarieven "HBO-Monitor 2017: 3-jarig contract".

12. Nadere informatie

Mocht u eerst informatie wensen over de inhoud en toepassingsmogelijkheden van de HBO-Monitor, dan kunt u contact opnemen met DESAN Research Solutions of met het ROA. U kunt met hen ook een afspraak maken voor een persoonlijke toelichting aan uw hogeschool over het aanbod HBO-Monitor 2017. In de bijgevoegde antwoordenvelop kunt u de deelnameverklaring direct naar DESAN Research Solutions toesturen.

DESAN Research Solutions

Postbus 10288

1001 EG Amsterdam

Telefoon: 020 - 5207126, Telefax: 020 - 6387299

Contactpersonen: Han van Dongen / Monique van Alphen

E-mail: Dongen@desan.nl / Alphen@desan.nl

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)

Universiteit Maastricht

Postbus 616
6200 MD Maastricht
Telefoon: 043 - 3883647, Telefax: 043 - 3210999
Contactpersoon: Barbara Belfi
E-mail: b.belfi@maastrichtuniversity.nl

Vereniging Hogescholen

Postbus 123
2501 CC Den Haag
Telefoon: 070-312 21 59, Telefax: 070 - 3122100
Contactpersoon: Cornelis Geldof
E-mail: geldof@vh.nl

